

Azərbaycan Respublikası Maliyyə
Nazirliyinin 2009-cu il "13" yanvar
tarixli İ-04 nömrəli əmri ilə təsdiq
edilmişdir.

“SƏHM ÜZRƏ MƏNFƏƏT”
KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 35 №-li
MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI

MÜNDƏRİCAT

Standartın təyinatı	3
Məqsəd	3
Standartın tətbiqi sahəsi.....	3
Əsas anlayışlar	3
QIYMƏTLƏNDİRMƏ	4
Səhm üzrə əsas mənfəət	4
Mənfəət.....	4
Səhmlər.....	6
Səhm üzrə azaldılmış mənfəət	7
Mənfəət.....	7
Səhmlər.....	8
Səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan potensial adi səhmlər	9
Opsionlar, varrantlar və onların ekvivalentləri	9
Konvertasiya edilə bilən alətlər	10
Şərti buraxıla bilən səhmlər	11
Adi səhmlər və ya pul vəsaitləri ilə ödənilən müqavilələr	12
Əldə edilmiş opsionlar.....	12
Yazılmış “put” opsionu	13
Retrospektiv düzəlişlər	13
Təqdimat.....	13
Məlumatın açıqlanması	14
Qüvvəyə minmə tarixi	14
ƏLAVƏ 1	15
“Səhm üzrə mənfəət ” adlı 33 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə.....	15

“Səhm üzrə mənfəət ”

Kommersiya Təşkilatları üçün 35 № li Milli Mühasibat Uçotu Standartı

Standartın təyinatı

1. Bu Standart “Mühasibat Uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq hazırlanmış və “**Səhm üzrə mənfəət**” adlı 33 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına əsaslanmışdır.

Məqsəd

2. Bu Standartın əsas məqsədi səhm üzrə mənfəətin müəyyənləşdirilməsi və təqdimatı prinsiplərinin təyin edilməsidir

Standartın tətbiqi sahəsi

3. Bu Standart, Uçot Qaydaları nəzərə alınmaqla Azərbaycan Respublikası Mühasibat Uçotu haqqında Qanununun 10-cu maddəsinə əsasən maliyyə hesabatlarını hazırlayan kommersiya təşkilatları tərəfindən tətbiq edilir.
4. Mühasibat uçotunu tənzimləyən qüvvədə olan normativ-hüquqi aktlar ilə bu Milli Mühasibat Uçotu Standartı arasında ziddiyyət yarandığı halda, hazırkı Standart tətbiq edilir.
5. Səhm üzrə mənfəətini açıqlayan müəssisə səhm üzrə mənfəəti hazırkı Standarta uyğun olaraq hesablamalı və açıqlamalıdır.
6. Müəssisə “Təşkilatların maliyyə hesabatları və birləşdirilmiş (konsolid edilmiş) maliyyə hesabatları üzrə” 19 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq hazırlanmış həm fərdi, həm də konsolid edilmiş maliyyə hesabatlarını təqdim etdikdə, bu Standartın tələblərinə uyğun olaraq açıqlanmalı olan informasiya yalnız konsolid edilmiş məlumatlar əsasında təqdim edilməlidir. Səhm üzrə mənfəətini özünün ayrıca (fərdi) maliyyə hesabatı əsasında açıqlamaq istəyən müəssisə belə informasiyanı yalnız öz fərdi mənfəət və zərər haqqında hesabatında təqdim etməlidir. Müəssisə fərdi maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış səhm üzrə mənfəətini konsolid edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlaya bilməz.

Əsas anlayışlar

7. Bu standartda istifadə edilmiş əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:
Səhmlərin sayında artım zamanı bir səhmə düşən mənfəətin çoxalması və ya zərərin azalması - konvertasiya edilə bilən alətlərin konvertasiya edildiyi, opsiyonlar və ya varrantların yerinə yetirildiyi və ya müəyyən şərtlərin yerinə yetirilməsindən sonra adi səhmlərin buraxıldığı fərziyyələrinin nəticəsi olan səhm üzrə mənfəətin artması və ya səhm üzrə zərərin azalmasıdır.

Səhmlərin şərti buraxılması üzrə razılaşma - müəyyən şərtlərin yerinə yetirilməsindən asılı olaraq səhmlərin buraxılması üzrə müqavilədir.

Şərti buraxıla bilən adi səhmlər - Səhmlərin şərti buraxılması üzrə razılaşma müəyyən edilmiş müvafiq şərtlərin yerinə yetirilməsindən sonra kiçik pul mükafatı əvəzinə və ya ümumiyyətlə mükafatsız, həmçinin pul mükafatı olmadan, buraxılan adi səhmlərdir.

Səhmlərin sayında artım zamanı bir səhmə düşən mənfəətin azalması və ya zərərin çoxalması - konvertasiya edilə bilən alətlərin konvertasiya edildiyi, opsiyonlar və ya varrantların yerinə yetirildiyi və ya müəyyən şərtlərin yerinə yetirilməsindən sonra adi səhmlərin buraxıldığı fərziyyələrinin nəticəsi olan səhm üzrə mənfəətin azalması və ya səhm üzrə zərərin artmasıdır.

Opsiyonlar, varrantlar və onların ekvivalentləri - sahibinə adi səhmləri əldə etmək hüququnu verən maliyyə alətləridir.

Adi səhm - pay alətlərinin bütün digər siniflərinə nisbətən daha aşağı statusa malik olan pay alətidir.

Potensial adi səhm - sahibinə adi səhmləri əldə etmək hüququnu verə bilən maliyyə aləti və ya digər müqavilədir.

Adi səhmlərin satışı üzrə «put» opsiyonları - sahibinə adi səhmləri müəyyən dövr ərzində müəyyən qiymətə satmaq hüququnu verən müqavilələrdir.

- 8 Digər tələblər qeyd edilmədikdə, "Maliyyə alətləri-məlumatın açıqlanması və təqdim edilməsi üzrə" 15 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında açıqlanmış əsas anlayışlar bu Standartda 15 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının müəyyən etdiyi mənalara ifadə edir. 15 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında maliyyə aləti, maliyyə öhdəliyi, pay aləti və ədalətli dəyər anlayışlarının açıqlanması, həmçinin bu anlayışların istifadəsinə dair tövsiyələr təqdim edilmişdir.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Səhm üzrə əsas mənfəət

- 9 Müəssisə əsas müəssisənin adi səhmlərinin sahiblərinin mənfəət və ya zərərinə dair səhm üzrə əsas mənfəətini hesablamalıdır və bu informasiyanı təqdim etdikdə, həmçinin belə səhmlərin sahiblərinin davam edən fəaliyyətindən yaranan mənfəət və ya zərəri də hesablamalıdır.
- 10 Səhm üzrə əsas mənfəət əsas müəssisənin adi səhmlərinin sahiblərinin mənfəət və ya zərərinin (surət) hesabat dövrü ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayına (məxrəc) bölüşdürülməsi vasitəsi ilə hesablanmalıdır.

Mənfəət

- 11 Səhm üzrə əsas mənfəətin hesablanması məqsədilə əsas müəssisənin adi səhmlərinin sahiblərinə aid aşağıdakılar üzrə məbləğlər:

- (a) əsas müəssisəyə aid davam edən fəaliyyətdən yaranan mənfəət və ya zərər; və
- (b) əsas müəssisəyə aid mənfəət və ya zərər (a) və (b) maddələrində göstərilmiş, imtiyazlı səhmlər üzrə dividendlərin vergidən azad edilmiş məbləğləri, imtiyazlı səhmlərin ödənilməsindən sonra yaranan fərqlər və kapital kimi təsnifləşdirilmiş imtiyazlı səhmlərin digər oxşar effektləri üzrə korrektə edilmiş məbləğlərlə bərabər qəbul edilməlidirlər.
- 12 Vergi xərcləri və imtiyazlı səhmlər üzrə dividendlər daxil olmaqla, gəlir və xərcin dövr ərzində tanınmış bütün öhdəlik kimi təsnifləşdirilmiş əsas müəssisənin adı səhmlərinin sahiblərinə aid maddələri əsas müəssisənin adı səhmlərinin sahiblərinin hesabat dövrünün mənfəət və ya zərərinin müəyyənləşdirilməsi zamanı nəzərə alınmalıdır (bax. *"Maliyyə hesabatlarının təqdimatı üzrə"* 1 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı).
- 13 İmtiyazlı səhmlər üzrə dividendlərin mənfəət və ya zərərdən çıxılan vergiqoymadan sonrakı məbləği aşağıda qeyd olunanlardan ibarətdir:
- (a) bu dövr üzrə elan edilmiş qeyri-kumulyativ imtiyazlı səhmlər üzrə hər hansı dividendlərin vergiqoymadan sonrakı məbləği; və
- (b) bu dividendlərin elan edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq, dövr ərzində ödənilməsi tələb olunan kumulyativ imtiyazlı səhmlər üzrə hər hansı dividendlərin vergiqoymadan sonrakı məbləği. İmtiyazlı səhmlər üzrə dividendlərin dövr üzrə məbləği cari hesabat dövrü ərzində elan edilmiş və ya ödənilmiş, əvvəlki hesabat dövrlərinə aid kumulyativ imtiyazlı səhmlər üzrə hər hansı dividendlərin məbləğini daxil etmir.
- 14 Müəssisənin imtiyazlı səhmlərin satışı zamanı təqdim etdiyi güzəştlərin əvəzinə az məbləğdə ilkin dividendləri və ya investorların imtiyazlı səhmlər aldığı artıq məbləğin əvəzinə sonrakı hesabat dövrlərində "bazardan yuxarı" dividendlərin ödənilməsini nəzərdə tutan imtiyazlı səhmlər bəzən faiz dərəcəsi artan imtiyazlı səhmlər adlandırılır. Faiz dərəcəsi artan imtiyazlı səhmin buraxılması zamanı təqdim edilən hər hansı güzəşt və ya artıq məbləğ effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə olunmaqla, bölüşdürülməmiş mənfəətə amortizasiya olunur və uçot zamanı səhm üzrə mənfəətin hesablanması məqsədilə imtiyazlı səhm üzrə dividend kimi əks olunur.
- 15 İmtiyazlı səhmlər onların sahiblərinə müəssisə tərəfindən edilmiş tender təklifi çərçivəsində geri alınə bilər. İmtiyazlı səhmlərin sahiblərinə ödənilmiş kompensasiyanın ədalətli dəyərini onların balans dəyərindən artıq hissəsi imtiyazlı səhmlərin sahiblərinin gəlirini və müəssisənin bölüşdürülməmiş mənfəətindən çıxarılan məbləği təşkil edir.
- 16 Konversiya edilə bilən imtiyazlı səhmlərin erkən konversiyası müəssisə tərəfindən konversiyanın ilkin şərtlərinə mühüm dəyişikliklərin edilməsi və ya əlavə kompensasiyanın ödənilməsi vasitəsilə stimullaşdırıla bilər. Adi səhmlərin və ya digər ödənilmiş kompensasiyanın ədalətli dəyərini ilkin konvertasiya şərtlərilə buraxılan səhmlərin ədalətli dəyərindən artıq hissəsi imtiyazlı səhmlərin sahiblərinin gəlirini təşkil edir və əsas müəssisənin adı səhmlərinin sahiblərinin mənfəət və ya zərərin hesablanması zamanı çıxılır.
- 17 İmtiyazlı səhmlərin balans dəyərini onlara görə ödənilmiş kompensasiya məbləğinin ədalətli dəyərindən artıq hissəsi əsas müəssisənin adı səhmlərinin sahiblərinin mənfəət və ya zərərin hesablanması zamanı nəzərə alınmalıdır.

Səhmlər

- 18 Səhm üzrə əsas mənfəətin hesablanması məqsədi ilə adi səhmlərin sayı hesabat dövrü ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayına bərabər olmalıdır.
- 19 Hesabat dövrü ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayı hesabat dövrü ərzində buraxılmış və ya geri alınmış adi səhmlərin sayına əsasən edilmiş düzəlişlər nəzərə alınmaqla və orta zaman əmsalına vurulmaqla, hesabat dövrünün əvvəlində dövriyyədə olan adi səhmlərin sayına bərabərdir. Orta zaman əmsalı səhmlərin dövriyyədə olduğu günlərin sayının hesabat dövrünün günlərinin ümumi sayına bölüşdürülməsindən alınan qismət kimi müəyyənləşdirilir. Bir çox hallarda, kifayət qədər əsaslar mövcud olduqda, orta əmsalın təxmini hesablanmasına icazə verilir.
- 20 Səhmlər, adətən onların ödənilməsi üzrə öhdəliyin yarandığı tarixdən (adətən, onların buraxıldığı tarixdən) dövriyyədə olan səhmlərin orta sayına daxil edilir. Dövriyyədə olan səhmlərin orta sayının hesablanması zamanı adi səhmlərin daxil edildiyi an onların buraxılması ilə bağlı şərtlər və şəraitlərdən asılıdır. Səhmlərin buraxılması ilə bağlı hər hansı müqavilənin məzmunu (mahiyəti) ciddi şəkildə nəzərə alınmalıdır.
- 21 Müəssisələrin birləşməsinə çəkilən məsrəflərin bir hissəsi kimi alıcı tərəfindən buraxılmış adi səhmlər əldə edilmə (alış) tarixindən səhmlərin orta sayının hesablanmasında nəzərə alınır.
- 22 Mütləq konvertasiya edilməli olan alətin konvertasiyasından sonra buraxılan adi səhmlər müqavilənin imzalandığı tarixdən səhm üzrə əsas mənfəətin hesablanmasında nəzərə alınır.
- 23 Şərti buraxılmalı olan səhmlər artıq buraxılmış kimi nəzərə alınmalı və yalnız bütün müvafiq şərtlərin yerinə yetirildiyi tarixdən (yəni, əvvəlcədən razılaşdırılmış şərtlər mövcuddur) etibarən səhm üzrə əsas mənfəətin hesablanmasına daxil edilməlidir. Səhmlərin buraxılması sadəcə olaraq müəyyən zaman keçdikdən sonra nəzərdə tutulursa, bu səhmlər şərti buraxılmalı olan səhmlər hesab edilmir. Dövriyyədə olan şərti qaytarılan (yəni, dövriyyədə çıxarıla bilən) adi səhmlər dövriyyədə olan səhmlər kimi nəzərə alınmamalı və onların dövriyyədə artıq çıxarıla bilməsi mümkün olmayacaq tarixədək səhm üzrə əsas mənfəətin hesablanmasına daxil edilməməlidir.
- 24 Nəticədə dövriyyədə olan adi səhmlərin sayını resurslarda müvafiq dəyişikliklər baş vermədən dəyişən, potensial adi səhmlərin konvertasiyası istisna olmaqla, hadisələr üzrə hesabat dövrü və bütün təqdim edilmiş dövrlər ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayına müvafiq düzəlişlər edilməlidir.
- 25 Resurslarda müvafiq dəyişiklik baş vermədən adi səhmlər buraxıla bilər və ya dövriyyədə olan adi səhmlərin sayı azala bilər. Məsələn,
- (a) kapitalaşdırma və ya güzəştli (pulsuz) səhmlərin buraxılması (bəzən səhm formasında verilən dividend adlanır);
 - (b) hər hansı digər formada buraxılmış güzəştli element, məsələn mövcud səhmdarlar üçün hüquqların buraxılışına daxil edilmiş güzəşt elementi);
 - (c) səhmlərin bölünməsi; və
 - (ç) səhmlərin əks bölünməsi (səhmlərin konsolidasiyası).

- 26 Kapitallaşdırma, güzəştli səhmlərin buraxılması və ya səhmlərin bölünməsi zamanı, bu hadisəyə qədər dövriyyədə olan adi səhmlərin sayı həmin bu hadisə təqdim edilmiş hesabat dövrlərindən ən ilkinində baş vermiş kimi, dövriyyədə olan adi səhmlərin sayında baş verən dəyişikliklərə mütənasib olaraq korrektə edilir..
- 27 Adi səhmlərin konsolidə edilməsi zamanı adətən, dövriyyədə olan adi səhmlərin sayı resurslarda müvafiq azalma baş vermədən azalır. Lakin, ümumi təsir adi səhmlərin ədalətli dəyərlə geri alınmasından ibarət olduqda, dövriyyədə olan adi səhmlərin sayının azalması aktivlərdə baş verən müvafiq azalmanın nəticəsində baş verir. Buna misal kimi, səhmlərin xüsusi dividendlə birlikdə konsolidə edilməsini göstərmək olar. Kombinə edilmiş əməliyyatın həyata keçirildiyi dövr ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayı xüsusi dividendin tanınması anından etibarən adi səhmlərin sayının azalmasına uyğun olaraq korrektə edilməlidir

Səhm üzrə azaldılmış mənfəət

- 28 Müəssisə əsas (ana) müəssisənin adi səhmdarlarına aid edilən mənfəət və ya zərər məbləğinə dair, habelə davam edən fəaliyyət təqdim edildiyi halda, həmin səhmdarların davam edən fəaliyyətdən əldə etdikləri mənfəət və ya zərər məbləğinə dair səhm üzrə azaldılmış mənfəəti hesablamalıdır
- 29 Səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması üçün, müəssisə əsas müəssisənin adi səhmlərinin sahiblərinin mənfəət və ya zərərinə, həmçinin dövriyyədə olan səhmlərin orta sayına səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektivə malik olan bütün potensial adi səhmlərin göstərdiyi təsiri nəzərə alaraq, düzəlişlər etməlidir.
- 30 Səhm üzrə azaldılmış mənfəətin məqsədi səhm üzrə əsas mənfəətin məqsədi ilə eynidir. Bunun nəticəsində aşağıda qeyd olunanlar baş verir:
- (a) əsas müəssisənin adi səhmlərinin sahiblərinin mənfəət və ya zərəri hesabat dövrü ərzində səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektivə malik olan adi potensial səhmlər üzrə vergiqoymadan sonrakı dividendlər və faizlərin məbləği dəyərində artır və bu mənfəət və ya zərəre səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektivə malik olan adi potensial səhmlərin konvertasiyası nəticəsində yaranan gəlir və ya xərclərdə baş verə biləcək hər hansı dəyişikliklər nəzərə alınmaqla, düzəlişlər edilir; və
- (b) dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayı səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektivə malik olan bütün adi potensial səhmlərin konvertasiyası nəticəsində dövriyyəyə daxil ola biləcək əlavə adi səhmlərin orta sayı miqdarında artır.

Mənfəət

- 31 Səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması üçün müəssisə əsas müəssisənin adi səhm paketinin sahiblərinin bu Standartın 11-ci maddəsinə uyğun olaraq hesablanmış mənfəət və ya zərərinə aşağıda qeyd olunanlar üzrə vergiqoymadan sonra yaranacaq təsire əsasən korrektə etməlidir:
- (a) bu Standartın 11-ci maddəsinə əsasən, əsas müəssisənin adi səhmlərinin sahiblərinin mənfəət və ya zərərin əldə edilməsi zamanı çıxılmış səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektivə malik olan potensial adi səhmlərə aid olan hər hansı dividendlər və ya digər maddələr;
- (b) dövr ərzində səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektivə malik olan potensial adi səhmlər üzrə hesablanmış hər hansı faizlər; və

- (c) səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan potensial adi səhmlərin konvertasiyasə nəticəsində yarana biləcək gəlir və ya xərclərdə hər hansı digər dəyişikliklər.
- 32 Potensial adi səhmlərin adi səhmlərə konvertasiyasından sonra 31-ci maddənin (a) – (c) bəndlərində qeyd olunanlar artıq yaranmır. Bunun əvəzində yeni adi səhmlər əsas müəssisənin adi səhmlərinin sahiblərinin mənfəət və ya zərərin bölüşdürülməsində iştirak etmək hüququnu qazanır. Beləliklə, əsas müəssisənin adi səhmlərinin sahiblərinin payına düşən və bu Standartın 11-ci maddəsinə uyğun olaraq hesablanmış mənfəət və ya zərəre 31-ci maddənin (a)–(c) bəndlərində qeyd olunanlar və hər hansı vergilər nəzərə alınmaqla düzəlişlər edilir. Potensial adi səhmlər üzrə yaranan xərclər effektiv faiz dərəcəsi metodunun (bax: “Maliyyə alətləri – tanınma və qiymətləndirmə” adlı 37 N-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartına) istifadəsi ilə nəzərə alınan əməliyyat üzrə məsrəfləri və güzəştləri daxil edir
- 33 Potensial adi səhmlərin konvertasiyası müvafiq olaraq gəlir və xərclərin dəyişməsinə gətirib çıxara bilər. Səhm üzrə azaldılmış mənfəətin müəyyən edilməsi məqsədilə əsas müəssisənin adi səhmlərinin sahiblərinin payına düşən mənfəət və ya zərəre gəlir və ya xərclərdə sonradan baş verən hər hansı dəyişikliklər nəzərə alınaraq, düzəlişlər edilir

Səhmlər

- 34 Səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması üçün adi səhmlərin sayı bu Standartın 18 və 24-cü maddələrinə uyğun olaraq hesablanmış onların orta sayına və səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan bütün potensial adi səhmlərin adi səhmlərə konvertasiya edilməsi zamanı buraxılan adi səhmlərin orta sayına bərabər olmalıdır. Səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan bütün potensial adi səhmlər hesabat dövrünün əvvəlinə və ya bu səhmlər sonradan buraxılmışdırsa, onların buraxıldığı tarixə adi səhmlərə konvertasiya edilmiş hesab olunmalıdırlar.
- 35 Səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan bütün potensial adi səhmlər hər bir təqdim edilmiş dövr üzrə ayrıca müəyyən edilməlidir. Başa çatmış dövrdə mövcud olan səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan bütün potensial adi səhmlərin sayı hər bir hesabat dövrünə aid edilən səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan potensial adi səhmlərin orta sayına bərabər deyil.
- 36 Potensial adi səhmlərin orta sayı onların dövriyyədə olduğu dövr üzrə hesablanmalıdır. Geri alınmış və ya istifadə müddəti hesabat dövrü ərzində sona çatmış potensial adi səhmlər səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı yalnız onların dövriyyədə olduqları müddət çərçivəsində nəzərə alınrlar. Hesabat dövrü ərzində adi səhmlərə konvertasiya edilmiş potensial adi səhmlər hesabat dövrünün əvvəlindən başlayaraq konvertasiyanın aparıldığı tarixədək səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı nəzərə alınrlar; konvertasiyanın aparıldığı tarixdən etibarən əldə edilmiş adi səhmlər həm səhm üzrə əsas, həm də səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı nəzərə alınrlar.
- 37 Səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan potensial adi səhmlərin konvertasiyası zamanı buraxılan adi səhmlərin sayı onların buraxılması və ya müqavilə şərtləri ilə müəyyən edilir. Bir neçə konvertasiya əsaslarının mövcud olduğu zaman hesablama potensial adi səhmlərin sahibi nöqtəyi nəzərindən daha əlverişli olan konvertasiya dərəcəsi və ya müqavilə qiymətinin istifadəsi ilə aparılır.

- 38 Törəmə müəssisə, birgə müəssisə və ya asılı müəssisə əsas müəssisə, sahibkar və ya investor olmayan digər tərəflərə ya törəmə müəssisənin, birgə müəssisənin və ya asılı müəssisənin səhmlərinə, ya da əsas müəssisənin, sahibkarın və ya investorun (hesabat verən təşkilatın) adı səhmlərinə konvertasiya edilə bilən potensial adı səhmlər buraxa bilər. Törəmə müəssisənin, birgə müəssisənin və ya asılı müəssisənin adı səhmlərinə konvertasiya edilən bu potensial adı səhmlər hesabat verən müəssisənin səhm üzrə əsas mənfəətinə səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan olduqda, onlar səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanmasına daxil edilməlidir.

Səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan potensial adı səhmlər

- 39 Potensial adı səhmlər yalnız onların adı səhmlərə konvertasiya edilməsinin davam edən fəaliyyətdən yaranan səhm üzrə mənfəətin azalması və ya səhm üzrə zərərin artması ilə nəticələndiyi halda, səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olanlar kimi nəzərə alınmalıdırlar.
- 40 Müəssisə potensial adı səhmlərin səhm üzrə mənfəətin azalması və ya səhm üzrə mənfəətin çoxalması effektinə malik olduğunu müəyyən etmək üçün əsas müəssisənin davam edən fəaliyyətdən əldə etdiyi mənfəət və ya zərəri “yoxlama rəqəmi” kimi istifadə edir. Əsas müəssisənin davam edən fəaliyyətdən əldə etdiyi mənfəət və ya zərər bu standartın 11-ci maddəsinə uyğun olaraq korrektə edilir və dayandırılan fəaliyyətə aid olan maddələri daxil etmir.
- 41 Potensial adı səhmlər yalnız onların adı səhmlərə konvertasiya edilməsinin davam edən fəaliyyətdən yaranan səhm üzrə mənfəətin artması və ya səhm üzrə zərərin azalması ilə nəticələndiyi halda, səhm üzrə mənfəətin çoxalması effektinə malik olanlar kimi nəzərə alınmalıdırlar. Səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması səhm üzrə mənfəətə səhm üzrə mənfəətin çoxalması effektinə malik ola biləcək potensial adı səhmlərin konvertasiya edilməsini, yerinə yetirilməsini və ya emissiyasını nəzərdə tutmur.
- 42 Potensial adı səhmlərin səhm üzrə mənfəətin azalması və ya səhm üzrə mənfəətin çoxalması effektinə malik olduğu müəyyən edildikdə, potensial adı səhmlərin hər bir buraxılan hissəsi digərləri ilə birlikdə deyil, ayrılıqda nəzərə alınmalıdır. Potensial adı səhmlərin nəzərə alınmasının ardıcılığı onların səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan olub-olmamasına təsir göstərə bilər. Beləliklə, səhm üzrə əsas mənfəətin azaldılmasını maksimallaşdırmaq üçün potensial adı səhmlərin hər bir buraxılan hissəsi daha çox səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olanlardan daha az səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olanlar istiqamətində əks ardıcılıqda nəzərə alınır, yəni daha az “əlavə səhm üzrə mənfəəti” təmin edən səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan potensial adı səhmlər səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanmasında daha çox “əlavə səhm üzrə mənfəəti” təmin edənlərdən əvvəl nəzərə alınır. Opsionlar və varrantlar hesablama düstürünün surətinə heç bir təsir göstərmədiyi üçün, adətən, ilk növbədə nəzərə alınır.

Opsionlar, varrantlar və onların ekvivalentləri

- 43 Müəssisə səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması məqsədi ilə onda olan səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan opsionların və varrantların yerinə yetirilməsi üzrə fərziyyəni qəbul etməlidir. Bu alətlərdən əldə edilə biləcək mənfəət dövr ərzində adı səhmlərin orta bazar qiyməti ilə buraxılmasından əldə edilmiş mənfəət kimi nəzərə alınmalıdır. Dövr ərzində buraxılmış adı səhmləri sayı ilə orta bazar qiyməti ilə buraxılması nəzərdə tutulmuş adı səhmlərin sayı arasındakı fərq adı səhmlərin

dəyərlərinin ödənilmədən buraxılması kimi nəzərə alınır. Bazar qiyməti mövcud olmadıqda, səhmlərin ədalətli dəyəri tətbiq edilməlidir.

- 44 Opsionlar və varrantlar nəticəsində hesabat dövrü ərzində adi səhmlər orta bazar qiymətindən aşağı dəyərlə buraxıldıqda, bu opsionlar və varrantların səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan olduğu hesab edilir. Mənfəətin azaldılması məbləği hesabat dövrü ərzində adi səhmlərin orta bazar qiyməti ilə nominal dəyəri arasındakı fərqə bərabərdir. Beləliklə, səhm üzrə azaldılmış mənfəəti müəyyən etmək üçün potensial adi səhmlər aşağıdakılardan ibarət olduğu hesab edilir:
- (a) Hesabat dövrü ərzində adi səhmlərin müəyyən miqdarının orta bazar qiyməti ilə buraxılması üzrə müqavilə. Belə adi səhmlər üzrə təyin edilmiş qiymətin ədalətli olduğu və onların nə səhm üzrə mənfəətin azalması, nə də səhm üzrə mənfəətin çoxalması effektinə malik olduğu guman edilir. Belə səhmlər səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı nəzərə alınmırlar.
- (b) dəyəri ödənilməyən adi səhmlərin qalan hissəsinin buraxılması üzrə müqavilə. Belə adi səhmlər hər hansı gəlirlər gətirmirlər və dövriyyədə olan adi səhmlər üzrə mənfəət və zərəre heç bir təsir göstərmirlər. Buna görə də, belə səhmlər səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan hesab edirlər və səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı dövriyyədə olan adi səhmlərin sayına əlavə edirlər.
- 45 Opsionlar və varrantlar yalnız hesabat dövrü ərzində adi səhmlərin orta bazar qiymətinin bu opsionlar və varrantların ödəniş qiymətindən artıq olduğu halda səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olan hesab edirlər. Adi səhmlərin qiymətlərində baş verən dəyişiklikləri əks etdirmək üçün, hesabatda əvvəllər təqdim edilmiş səhm üzrə mənfəətin məbləğlərinə əvvəlki tarixlə hər hansı düzəlişlər edilməməlidir.
- 46 “Pay alətləri üzrə ödənişlər” adlı 33 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartın tətbiq edildiyi səhm üzrə opsionlar və pay alətləri əsasında ödənişlər haqqında digər müqavilələrin bu standartın 44-cü maddəsində açıqlanmış buraxılma qiyməti və bu standartın 45-ci maddəsində açıqlanmış ödənilmə qiyməti səhm üzrə opsion və ya pay alətləri əsasında ödənişlər ilə bağlı digər müqavilə əsasında müəssisəyə gələcəkdə çatdırılmalı olan hər hansı malların və xidmətlərin ədalətli dəyərini daxil etməlidir.
- 47 Təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə biləcək şərtlərə malik olan işçilər üçün səhm üzrə opsionlar və təmin edilməmiş adi səhmlər səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı opsionlar kimi nəzərə alınrlar, baxmayaraq ki, onların təmin edilməsi sual altındadır. Bu opsionlar və səhmlər pay hüquqlarının təqdim edildiyi tarixə dövriyyədə olanlar kimi nəzərə alınrlar. Fəaliyyətin nəticələrinə əsaslanan bu işçilər üçün səhm üzrə opsionlar şərti buraxılan səhmlər kimi nəzərə alınrlar, çünki onların buraxılması zaman faktorundan əlavə müəyyən şərtlərin yerinə yetirilməsindən asılıdır.

Konvertasiya edilə bilən alətlər

- 48 Konvertasiya edilə bilən alətlərin səhm üzrə mənfəətin azaldılması effekti bu Standartın 31 və 34-cü maddələrinə uyğun olaraq, səhm üzrə azaldılmış mənfəətdə öz əksini tapmalıdır.
- 49 Konvertasiya olunan imtiyazlı səhmlər belə səhmlər üzrə konvertasiya yolu ilə əldə edilə bilən adi səhm üzrə cari hesabat dövründə elan edilmiş və ya yığılmış dividendlərin məbləği səhm üzrə əsas mənfəətdən artıq olduğu bütün hallarda səhm üzrə mənfəətin çoxalması effektinə malikdirlər. Analoji olaraq, konvertasiya edilən borc aləti belə alətə görə konvertasiya yolu ilə əldə edilə bilən adi səhm üzrə hesablanan faiz (gəlir və

xərclərdə vergi və digər dəyişikliklər nəzərə alınmadan) səhm üzrə əsas mənfəətdən artıq olduğu bütün hallarda səhm üzrə mənfəətin çoxalması effektivə malikdir.

- 50 Konvertasiya oluna bilən imtiyazlı səhmlərin ödənilməsi və ya məcburi konvertasiyası yalnız bundan əvvəl dövriyyədə olan konvertasiya oluna bilən imtiyazlı səhmlərin bir hissəsinə təsir göstərə bilər. Belə hallarda, bu Standartın 16-cı maddəsində deyilən kompensasiyanın hər hansı əlavə məbləği qalan imtiyazlı səhmlərdə səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektiv olub-olmadığını müəyyən etmək məqsədilə ödənilən və ya konvertasiya edilən bu səhmlərə aiddir. Ödənilmiş və ya konvertasiya edilmiş səhmlər ödənilməmiş və ya konvertasiya edilməmiş səhmlərdən ayrı nəzərə alınır.

Şərti buraxıla bilən səhmlər

- 51 Səhm üzrə əsas mənfəətin hesablanması zamanı olduğu kimi, adi şərti səhmlər də dövriyyədə olanlar kimi uçota alınır və bu zaman müəyyən şərtlərə əməl edilmişdirsə (yəni, əvvəlcədən şərtləşdirilmiş hadisələr baş vermişdir), səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı nəzərə alınır. Şərti səhmlər hesabat dövrünün əvvəlindən (və ya şərti səhmlərin buraxılması üzrə müqavilə sonradan bağlanmışdırsa, bu müqavilənin tarixindən) hesablanmada nəzərə alınır. Şərtlər yerinə yetirilməmişdirsə, səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanmasında nəzərə alınan şərti səhmlərin sayı hesabat dövrünün sonu müvafiq şərtlərin qüvvədə olduğu müddətin sonu ilə üs üstə düşdüyü halda buraxılacaq səhmlərin sayına əsaslanır. Şərti müddət bitdikdən sonra şərtlər yerinə yetirilmədikdə, yenidən hesablanmanın aparılmasına yol verilmir.
- 52 Şərti səhmlərin buraxılması üçün dövr üzrə mənfəətin konkret məbləğinin əldə edilməsi və ya saxlanması tələb olunduqda və bu məbləğ hesabat dövrünün sonunda əldə edilmişdirsə, lakin hesabat dövrü bitdikdən sonra da müəyyən dövr ərzində saxlanmalıdır, səhm üzrə mənfəətin azaldılması effekti mövcud olduqda, səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı belə əlavə adi səhmlər dövriyyədə olanlar kimi nəzərə alınır. Belə halda, səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması hesabat dövrünün sonunda mənfəətin məbləği müvafiq şərtlərin qüvvədə olduğu dövrün sonuna olan mənfəətin məbləğine bərabər olduğu halda buraxılacaq adi səhmlərin sayına əsaslanır. Mənfəətin məbləğinin növbəti dövrlərdə dəyişə bildiyini nəzərə alaraq, səhm üzrə əsas mənfəətin hesablanması zamanı müvafiq şərtlərin qüvvədə olduğu dövr bitməmiş belə adi şərti səhmlər nəzərə alınmamalıdır, çünki bütün tələb olunan şərtlər hələ yerinə yetirilməmişdir.
- 53 Şərti adi səhmlərin sayı gələcəkdə adi səhmlərin bazar qiymətindən asılı ola bilər. Bu halda, dekyutiv effect mövcud olduqda, səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması hesabat dövrünün sonunda bazar qiyməti müvafiq şərtlərin qüvvədə olduğu dövrün sonuna olan bazar qiymətinə bərabər olduğu halda buraxılacaq adi səhmlərin sayına əsaslanır. Bu şərt hesabat dövrü bitdikdən sonra davam edən dövr ərzində orta bazar qiymətinə əsaslandıqda, bitmiş dövr üzrə orta məbləğ istifadə edilir. Bazar qiymətinin növbəti dövrlərdə dəyişə bildiyini nəzərə alaraq, səhm üzrə əsas mənfəətin hesablanması zamanı müvafiq şərtlərin qüvvədə olduğu dövr bitməmiş belə adi şərti səhmlər nəzərə alınmamalıdır, çünki bütün tələb olunan şərtlər hələ yerinə yetirilməmişdir.
- 54 Şərti adi səhmlərin sayı gələcəkdə adi səhmlərin qiymətindən və əldə olunacaq mənfəətdən asılı ola bilər. Belə hallarda, səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı nəzərə alınan adi səhmlərin sayı hər iki şərtə əsaslanmalıdır (yəni, hazırkı anda olan mənfəətin məbləği və hesabat dövrünün sonuna hazırkı bazar qiymətinə). Şərti adi səhmlər hər iki şərt yerinə yetirilməmiş, səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı nəzərə alınmır.

- 55 Digər hallarda, şərti adi səhmlərin sayı mənfəətin məbləği və ya bazar qiymətindən başqa digər şərtədən (məsələn, müəyyən sayda pərakəndə mağazaların açılmasından) asılıdır. Belə hallarda, şərti müddətin sonunadək şərtin əsas statusunun dəyişməz olaraq qaldığı haqqında fərziyyəyə uyğun olaraq, hesabat dövrünün sonuna bu statusu nəzərə almaqla şərti adi səhmlər səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanmasında nəzərə alınır.
- 56 Şərti adi potensial səhmlər (məsələn, konvertasiya edilən şərti alətlər kimi, şərti səhmlərin buraxılması üzrə müqavilənin mövzusu olan səhmlərdən fərqli olaraq) aşağıda göstəriləyi kimi səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı nəzərə alınır:
- (a) müəssisə tərəfindən adi potensial səhmlərin şərti adi səhmlərə aid bu standartın 51-55-ci maddələrinə uyğun olaraq, onların buraxılması üzrə təyin edilmiş şərtlər əsasında buraxılması haqqında fərziyyənin mümkünlüyü müəyyən edilir; və
- (b) bu potensial adi səhmlər səhm üzrə azaldılmış mənfəətdə əks olunmalıdır, müəssisə opsiyonlar və varrantlar haqqında bu standartın 43-47-ci maddələri, konvertasiya edilən alətlər haqqında 48-50-ci maddələri və adi səhmlərlə və ya pul vəsaitləri ilə ödənilə bilən müqavilələr haqqında 57-59-ci maddələrinə uyğun olaraq, səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanmasına onların təsirini müəyyən etməlidir.

Buna baxmayaraq, istifadə və ya konversiya dövriyyədə olan oxşar potensial adi səhmlər istifadə edilməyə və ya konversiya olunmayana qədər səhm üzrə ayrılan gəlirin hesablanması məqsədi ilə təmin edilmir.

Adi səhmlər və ya pul vəsaitləri ilə ödənilən müqavilələr

- 57 Müəssisə öz seçimi ilə adi səhmlər və ya pul vəsaitləri ilə ödənilə bilən müqavilə buraxdıqda, müqavilənin adi səhmlərlə ödəniləcəyi fərz olunmalı və alınan potensial adi səhmlər səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektivə malik olduqda səhm üzrə mənfəətin azaldılmasına (zərərin artırılmasına) daxil edilməlidir.
- 58 Həmin müqavilə uçot məqsədləri üçün aktiv və ya öhdəlik kimi təqdim olunduqda və ya həm kapital, həm də öhdəlik komponentinə malik olduqda, kəsrin surətinə müqavilənin tam olaraq kapital aləti kimi təsnif edildiyi təqdirdə dövr ərzində alınacaq mənfəət və ya zərər üzrə düzəliş edilməlidir. Bu düzəliş 31-ci maddədə tələb olunan düzəlişlərə oxşardır.
- 59 Səhmdarın öz seçimi ilə adi səhmlər və ya pul vəsaitləri ilə ödənilə bilən müqavilələr üçün, səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanmasında pul vəsaitləri və səhmlərlə ödəniş arasında daha yüksək səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektivə malik olan seçim istifadə olunmalıdır.

Əldə edilmiş opsiyonlar

- 60 Əldə edilmiş "put" və "koll" opsiyonları kimi müqavilələr (yəni öz adi səhmləri üzrə müəssisə tərəfindən saxlanılan opsiyonlar) səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanmasına daxil edilmir, belə ki onların bu hesablamaya daxil edilməsi mənfəətin artırılması effekti verəcək. "Put" opsiyon yalnız icra qiymətinin bazar qiymətindən yüksək olduğu, "koll" opsiyonu isə icra qiymətinin bazar qiymətindən aşağı olduğu təqdirdə icra olunur.

Yazılmış “put” opsiyonu

- 61 Yazılmış “put” opsiyonu və alış üzrə forvard müqavilələri kimi müəssisənin öz adi səhmlərini yenidən almasını tələb edən müqavilələr, səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektinə malik olduqda səhm üzrə azaldılmış mənfəətin (artırılmış zərərin) hesablanmasına daxil edilir. Əgər həmin müqavilələr dövr üzrə “uduşlu” opsiyon (yəni icra qiyməti həmin dövr üzrə orta bazar qiymətindən yüksək) olarsa, potensial səhm üzrə mənfəətin azaldılması effekti aşağıdakı kimi hesablanmalıdır:
- (a) dövrün əvvəlində müqavilənin yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan daxilolmaları təmin edəcək kifayət qədər adi səhmin buraxılacağı fərz olunmalı (dövr üzrə orta bazar qiyməti ilə);
 - (b) emissiyadan əldə olunan daxilolmaların müqavilə üçün istifadə ediləcəyi fərz olunmalı (yeni adi səhmlərin geri alınması üçün); və
 - (c) artan adi səhmlər (buraxılması fərz olunan adi səhmlərin sayı ilə müqavilənin icra olunmasından əldə olunan adi səhmlərin sayı arasındakı fərq) səhm üzrə azaldılmış mənfəətin (artırılmış zərərin) hesablanmasına daxil edilməlidir

Retrospektiv düzəlişlər

- 62 Əgər təqdim olunmuş bütün dövrlər üzrə ödənilməmiş adi və ya potensial adi səhmlərin sayı kapitallaşdırma, bonus emissiyası və ya “split” nəticəsində artarsa və ya əks “split”, səhm üzrə əsas mənfəətin və ya azaldılmış mənfəətin hesablanması nəticəsində azalarsa, düzəlişlər retrospektiv olaraq həyata keçirilməlidir. Səhm üzrə hesablamaların bu cür dəyişiklikləri daxil etməsi faktı açıqlanmalıdır. Bundan əlavə, təqdim olunmuş bütün dövrlər üzrə səhm üzrə əsas mənfəət və ya azaldılmış mənfəətə səhmlər və retrospektiv olaraq uçota alınan uçot siyasəti dəyişiklikləri üzrə düzəlişlər edilməlidir.
- 63 Müəssisə təqdim olunan hər hansı keçmiş dövr üzrə azaldılmış mənfəəti səhm üzrə mənfəətin hesablanması zamanı istifadə olunan mülahizələrdə dəyişikliklər və ya potensial adi səhmlərin adi səhmlərə konversiyası ilə əlaqədar yenidən təqdim etmir.

Təqdimat

- 64 Müəssisə, əsas müəssisənin adi səhmdarlarına aid edilən davam etdirilən fəaliyyətlər üzrə mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar və ya adi səhmlərin hər sinfi üzrə dövr üzrə mənfəət payında fərqli hüquqa malik əsas müəssisənin adi səhmdarlarına dövr üzrə aid edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar səhm üzrə əsas mənfəət və azaldılmış mənfəəti mənfəət və zərər haqqında hesabatda açıqlamalıdır. Müəssisə səhm üzrə əsas mənfəət və azaldılmış mənfəəti təqdim olunmuş bütün dövrlər üçün bərabər şəkildə təqdim etməlidir.
- 65 Səhm üzrə mənfəət mənfəət və zərər haqqında hesabatın təqdim olunduğu hər dövr üzrə təqdim olunmalıdır. Azaldılmış mənfəət ən azı bir dövr üçün təqdim olunarsa, o təqdim olunmuş bütün dövrlər üçün təqdim olunmalıdır (hətta səhm üzrə əsas mənfəətə bərabər olduğu halda). Səhm üzrə əsas mənfəət və azaldılmış mənfəət bərabər olarsa, mənfəət və zərər haqqında hesabatın bir sətrində təqdim edilə bilər.
- 66 Dayandırılmış fəaliyyət haqqında məlumat təqdim edən müəssisə, həmin dayandırılmış fəaliyyət ilə əlaqədar səhm üzrə əsas mənfəət və azaldılmış mənfəəti ya mənfəət və zərər haqqında hesabatda, ya da qeydlərdə açıqlamalıdır.

- 67 Səhm üzrə əsas mənfəət və azaldılmış mənfəət hətta mənfə rəqəmlər olduğu halda təqdim edilməlidir (yəni səhm üzrə zərər)

Məlumatın açıqlanması

- 68 Müəssisə aşağıdakıları açıqlanmalıdır:
- (a) səhm üzrə əsas mənfəət və azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı kəsrin surəti kimi istifadə olunmuş məbləğlər və həmin məbləğlərin əsas müəssisənin dövr üzrə mənfəət və ya zərəri ilə uyğunlaşdırılması. Uyğunlaşdırmaya səhm üzrə mənfəətə təsir edən hər alətlər sinfinin fərdi təsiri daxil edilməlidir.
 - (b) səhm üzrə əsas mənfəət və azaldılmış mənfəətin hesablanması zamanı kəsrin məxrəci kimi istifadə olunmuş adi səhmlərin orta çəkili sayı və həmin məxrəc məbləğlərin bir-biri ilə uyğunlaşdırılması. Uyğunlaşdırmaya səhm üzrə mənfəətə təsir edən hər alətlər sinfinin fərdi təsiri daxil edilməlidir.
 - (c) gələcəkdə səhm üzrə əsas mənfəəti potensial olaraq azalda biləcək, lakin təqdim olunmuş dövr(lər)də səhm üzrə mənfəətin artırılması effektivə malik olduğu üçün səhm üzrə azaldılmış mənfəətin hesablanmasına daxil edilməyən alətlər (şərti buraxıla bilən səhmlər daxil olmaqla).
 - (ç) 62-ci maddəyə uyğun olaraq uçota alınanlar istisna olmaqla, hesabat tarixindən sonra baş verən və hesabat tarixindən əvvəl baş verdiyi təqdirdə dövrün sonuna ödənilməmiş adi və ya potensial adi səhmlərin sayını əhəmiyyətli dərəcədə dəyişə biləcək adi səhmlər və ya potensial adi səhmlər ilə əməliyyatların təsviri.
- 69 Müəssisə, səhm üzrə əsas mənfəət və azaldılmış mənfəətə əlavə olaraq, bu Standartda tələb olunan komponentdən fərqli olan mənfəət və zərər haqqında hesabatın təqdim olunmuş komponentini istifadə etməklə hesablanan səhm üzrə məbləğləri açıqlayarsa, bu cür məbləğlər bu Standarta uyğun olaraq müəyyən edilmiş di səhmlərin orta çəkili sayına əsasən hesablanmalıdır. Bu komponent ilə əlaqədar olan səhm üzrə əsas mənfəət və azaldılmış mənfəət bərabər şəkildə açıqlanmalı və maliyyə hesabatlarına qeydlərdə təqdim olunmalıdır. Müəssisə kəsrin surətinin müəyyən olduğu əsası, o cümlədən səhm üzrə məbləğlərin vergidən əvvəl yoxsa sonrakı məbləğlər olduğunu göstərməlidir. Mənfəət və zərər haqqında hesabatda sətir vahidi olaraq təqdim olunmamış komponent istifadə olunarsa, istifadə olunan komponent ilə mənfəət və zərər haqqında hesabatda təqdim olunan sətirin uyğunlaşdırılması göstərilməlidir

Qüvvəyə minmə tarixi

70. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin müvafiq nömrəli əmri ilə qüvvəyə minir.

ƏLAVƏ 1

“Səhm üzrə mənfəət ” adlı 33 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə

Kommersiya Təşkilatları üçün “Səhm üzrə mənfəət” adlı 35 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı əsasən “Səhm üzrə mənfəət” adlı 33 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartından (2006-cı ilin redaksiyası) götürülmüşdür.

Bu Standartlar arasında başlıca fərqlər aşağıdakılardır

- Bir sıra kiçik fərqlərlə yanaşı, 35 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı ilə 33 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı arasında üç əsas fərq mövcuddur. Bunlar Standartın tətbiq edildiyi sahələr, Bazar Dəyərləri ilə bağlı alternativ üzrə müddə və 33 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında əks olunan A adlı Əlavədəki Tətbiq olunma Təlimatı ilə bağlı müddə ilə əlaqədardır
- 33 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının 2-ci maddəsi həmin Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının yalnız səhmləri ictimai şəkildə sərbəst alınıb-satılan və ya ictimai sferada səhmlərin emissiyası prosesi ilə məşğul olan müəssisələrdə tətbiq olunduğunu aydınlaşdırır. Azərbaycanda bu cür müəssisələr İctimai Əhəmiyyətli Qurumlardır və qanuna görə Milli Mühasibat Uçotu Standartı deyil, Maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarını tamamilə tətbiq etməlidirlər. 33 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı səhmləri ictimai əhəmiyyət kəsb etməyən müəssisələr tərəfindən tətbiq olunmur. 35 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı tamamilə 33 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı əsasında qurulmuşdur və bu o mənaya gəlir ki, xaricdə yerləşdiyi təqdirdə həmin Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartını tətbiq etməməsinə baxmayaraq Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisə bu Milli Mühasibat Uçotu Standartını tətbiq etməlidir. Bu dəyişikliyə səbəb Milli Mühasibat Uçotu Standartının “Mühasibat Uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 6.0.2 maddəsinə tam uyğun gəlməsinin təmin olunması ilə əlaqədardır.
- Bir sıra şərtlərdən asılı olaraq, 33 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartındakı Səhm üzrə Mənfəətlərin hesablanması səhmin cari bazar qiyməti və ya göstərilən dövr ərzində orta bazar qiyməti haqqında məlumatı tələb edir. 35 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartını tətbiq edən müəssisə ictimai əhəmiyyət kəsb etmədiyindən bu məlumatdan həmişə istifadə etmək imkanı mövcud deyil. Milli Mühasibat Uçotu Standartındakı cari və ya orta bazar qiyməti ilə bağlı məsələləri əks etdirən maddələrdə həmçinin bazar qiymətləri təsbit olunmayan zaman ədalətli dəyərin alternativini göstərilir.
- 35 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında 33 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının A adlı Əlavəsinə ekvivalent maddə yoxdur. Bu Əlavə 35 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartından çıxarılmışdır və Şərhlər və Tövsiyələr qismində bu Standartı müşayiət etməklə Tətbiq olunma Təlimatına ekvivalent hazırlanmışdır.
- 35 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının 1-ci maddəsində verilmiş ümumi müddəalar bu Standartı “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa ilə əlaqələndirmək üçün əlavə edilmişdir
- 35 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının 3-cü və 4-cü maddələri “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda göstəriləndiyi kimi, həmin standartı tətbiq etməli olan müəssisələri müəyyən edir

- 33 №-li Mühəsibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına bir sıra şərhədiçi nümunələr, şərhlər və təqdimatlar daxildir. Müəyyən edilmiş siyasətə uyğun olaraq, bu cür misal və şərhlər 35 №-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartın çıxarılmış və Şərhlər və Təvsiyyələr sənədində əhatə olunur.
- 33 №-li Mühəsibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının bəzi maddələrinin İngilis dili 35 №-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartında sadələşdirilmişdir.